

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آسیب های اجتماعی

مؤلفین :

دکتر غلامرضا عزیزی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

لیلا اوتادی، سمیه اوتادی

کارشناس حقوق

رقيه احدی

کارشناس ارشد روانشناسی اسلامی مثبت نگر

مرداد ۱۳۹۷

عنوان و نام پدیدآور	: آسیب‌های اجتماعی/ غلامرضا عزیزی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: ساوه: آفاق کلام، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۸۵-۲۱-۰ ریال: ۱۵۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: غلامرضا عزیزی، لیلا اوتادی، سمیه اوتادی، رقیه احدی.
موضوع	: انحراف اجتماعی
موضوع	: Deviant behavior
موضوع	: مسائل اجتماعی
موضوع	: Social problems
موضوع	: جوانان -- وضع اجتماعی
موضوع	: Young adults -- Social conditions
موضوع	: انحراف اجتماعی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Deviant behavior -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	: عزیزی، غلامرضا، ۱۳۵۰ -
رده‌بندی کنگره	: ۱۵۱۱۱ / ۱۵۱۱۱
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۱/۵۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۰۰۹۷

شناسنامه کتاب

عنوان کتاب	: آسیب‌های اجتماعی
تألیف و گردآوری	: دکتر غلامرضا عزیزی - لیلا اوتادی - سمیه اوتادی - رقیه احدی
صفحه‌آرایی	: یکتا پرتوی شرق
ناشر	: آفاق کلام
طراح جلد	: محمد رضا عزیزی
سال و ثوبت چاپ	: ۱۳۹۷ / اول
شمارگان	: ۱۰۰۰ جلد
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۸۵-۲۱-۰
قیمت	: ۱۵۰۰۰ ریال
چاپ	: یکتا پرتو شرق

فهرست

۱۱	پیشگفتار.....
۱۵	فصل یکم.....
۱۵	آسیب‌های اجتماعی.....
۱۷	اهمیت آسیب‌شناسی اجتماعی.....
۱۷	شیوه تحلیل آسیب‌شناسی اجتماعی.....
۱۸	جوانان و آسیب‌های اجتماعی.....
۲۰	ریشه‌های آسیب‌های اجتماعی.....
۲۱	پیشگیری از بروز انحرافات اجتماعی.....
۲۷	آسیب‌های اجتماعی نه‌یافته.....
۳۱	فصل دوم.....
۳۱	فقر.....
۳۱	فقر و نابرابری‌های اجتماعی.....
۳۲	انواع فقر.....
۳۳	فقر موردی.....
۳۳	فقر فراگیر.....
۳۳	علت‌ها:.....
۳۳	چرا فقر وجود دارد؟.....
۳۵	انحراف اجتماعی.....
۳۵	فقر و انحرافات اجتماعی:.....
۳۷	پیامدهای فقر.....
۳۷	راهبردهای کاهش فقر.....
۳۸	بیکاری و فقر.....

۵ / آسیب های اجتماعی

۳۸	اهمیت کار:
۳۹	انواع بیکاری:
۳۹	۱- بیکاری آشکار
۴۰	۲- بیکاری پنهان
۴۰	۳- بیکاری فصلی
۴۰	۴- کم کاری
۴۰	۵- کناری
۴۰	۶- نه کاری و ناکاری
۴۱	ریشه های بیکاری در آسیب های اجتماعی
۴۱	بیکاری و حریف
۴۲	بیکاری و آسیب های اجتماعی
۴۲	معضل تحصیلکردگان بیکار
۴۴	رابطه بیکاری و طلاق
۴۶	عدم تندرستی و مرگ و میر
۴۶	تضعیف روابط فامیلی و اجتماعی
۴۷	تشدید نابرابری های نژادی و جنسیت
۴۷	کاهش انگیزه های کاری در آینده
۴۹	علت دزدی
۵۱	درمان
۵۳	فصل سوم
۵۳	پدیده فرار از مدرسه و خانه
۵۳	فرار از منزل
۵۴	عوامل خانوادگی موثر بر فرار از منزل
۵۵	فرار از مدرسه
۵۶	عوامل موثر بر مدرسه گریزی

فصل چهارم	۵۹
بی خانمانی چیست؟	۵۹
بی خانمانی چیست و چه علت‌هایی دارد؟	۵۹
مهاجرت	۶۱
پیامدهای مهاجرت	۶۳
افزایش یا کاهش تعداد جمعیت	۶۳
تدوین رشد جمعیت شهری و کاهش رشد جمعیت روستایی	۶۴
پیامدهای اقتصادی مهاجرت‌ها	۶۴
پیامدهای اجتماعی و فرهنگی مهاجرت	۶۴
فصل پنجم	۶۴
خودکشی	۶۷
تعریف خودکشی	۶۷
پژوهش کلاسیک خودکشی	۶۷
انواع خودکشی	۶۸
دیدگاه‌های مختلف راجع به خودکشی	۷۰
نظر ادیان مختلف در مورد خودکشی	۷۱
راهکارها	۷۱
علت خودکشی	۷۲
چه باید کرد؟	۷۴
چرا برخی افراد دست به خودکشی می‌زنند؟	۷۵
اقدام به خودکشی	۷۷
دلیل اقدام به خودکشی	۷۸
نشانه‌های هشدار دهنده	۷۸
راههایی برای جلوگیری از خودکشی	۷۹
فصل ششم	۸۳

۸۳..... کودک آزاری چیست؟ و کودک آزار کیست؟

۸۸..... روش های اعمال خشونت:

۹۰..... مفهوم کودک آزاری در قانون

۸۶..... انواع کودک آزاری

۹۰..... آمار کودک آزاری

۹۸..... علامت ها و نشانه های کودک آزاری چیستند؟

۹۸..... بعد از علامت های آزار جسمی:

۹۸..... بعضی از علامت های آزار هیجانی:

۹۸..... بعضی از نشانه های غفلت (بی توجهی)

۹۹..... نتایج آزار جسمی

۱۰۰..... راهکارهایی برای کاهش کنترل کودک آزاری

۱۰۳..... هر چه کوچکتر - آسیب پذیرتر

۱۰۴..... ۲ دیدگاه، ۲ تربیت

۱۰۲..... **فصل هفتم**

۲۱۰۷..... ازدواج سفید چیست؟

۲۱۰۷..... چستی و چرایی

۱۰۹..... جامعه شناسی و ازدواج سفید

۱۱۰..... پیامدهای جامعه شناختی ازدواج سفید

۱۱۱..... ازدواج سفید و آسیب های روانی

۱۱۲..... ازدواج سفید چه عوارض و پیامدهایی دارد؟

۱۱۴..... همزیستی سیاه یا ازدواج سفید

۱۱۵..... ازدواج های سفید

۱۱۲..... **فصل هشتم**

۲۱۱۷..... طلاق

۱۱۸..... آسیب شناسی طلاق علل و عوامل و راهکارهای پیشگیری

۱۱۹..... چالش ها، تهدیدها و عوامل تسهیل کننده طلاق

فصل نهم ۱۳۱

خانواده و اعتیاد: ۱۳۱

ضرورت آموزش مهارت‌های زندگی برای مقابله با اعتیاد ۱۳۳

تاب آوری در مقابل اعتیاد ۱۳۵

تاب آوری چیست؟ ۱۳۶

فصل دهم ۴۱۲۹

مریفه انحراف جنسی: ۴۱۲۹

رختارهای جنسی ناسالم و پر خطر کدامند؟ ۱۳۰

مفهوم انحراف از دیدگاه امام علی (ع) ۱۳۰

فصل یازدهم ۱۳۳

آسیب‌شناسی ارتباطات اینترنتی (فضای مجازی) ۱۳۳

انواع اعتیاد اینترنتی ۱۳۵

اعتیاد به ارتباط‌های اینترنتی ۱۳۵

اعتیاد جمع‌آوری اطلاعات ۱۳۶

آثار و پیامدهای اعتیاد اینترنتی ۱۳۶

فصل دوازدهم ۱۳۹

نقش دین در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی: ۱۳۹

مفهوم شناسی جرم، گناه و انحراف ۱۳۹

زمینه‌های شکل‌گیری جرایم و انحرافات ۱۴۰

وراثت: ۱۴۰

محیط: ۱۴۱

فقر و بیکاری: ۱۴۲

پیش‌گیری از جرایم و انحرافات: ۱۴۲

تقویت باورهای دینی: ۱۴۳

- عمل به دستورات دینی: ۱۴۵
- نماز و کاهش آسیبهای اجتماعی: ۱۴۶
- نیاز به ارتباط با جهان هستی: ۱۴۶
- نیاز به تبیین غایت زندگی: ۱۴۶
- نیاز به بینش جدید: ۱۴۶
- نیاز به خویشتن داری: ۱۴۷
- تبیین راه زندگی: ۱۴۸
- توجه به ارزش های اخلاقی: ۱۴۸
- عمل به وظائف اجتماعی: ۱۴۹
- بررسی جمالی: ۱۴۹
- منابع و مآخذ: ۶۱۵۱

پیشگفتار

انسان یک موجود اجتماعی است. اجتماعی زیستن، نیازمند یک سری فاکتورهاست که وجود آن لازمه زندگی جمعی می‌باشد. رعایت اصول و قوانین زندگی جمعی و پذیرفتن هنجارها و ارزشها و سنتهای اجتماعی از ضرورتهای زندگی است. یک جامعه محسوب می‌گردد. بدین جهت، شناخت پدیده‌های اجتماعی در جهت زیستن اجتماعی امری ضروری تلقی می‌گردد.

افزایش آسیبها و انحرافات مختلف و گوناگون اجتماعی مانند اعتیاد به انواع مواد مخدر، افزایش طلاق، سیان خاننده‌ها به خصوص مهاجرین در کشورهای دیگر، خشونت علیه زنان، افزایش انحرافات جنسی، واقعیت‌های تلخ و ناگواری است که امروزه شاهد آن هستیم.

امروزه مسئله جرم و گناه، انحراف و کجروی، یک پدیده نا هنجار و غیر ارزشی تلقی می‌گردد که خود زاییده علل و عوامل گوناگون است و در مباحث اجتماعی تحت عنوان آسیب‌های اجتماعی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. در این نوشتار با نگاهی به مباحث جامعه شناختی با رویکرد دینی به زمینه‌های شکل گیری جرایم و انحرافات اجتماعی پرداخته شده است. مهمترین راهکار از منظر دین، تقوا و خویش‌نظمی و مراقبت‌های گوناگون فردی و اجتماعی و عمل به دستورات فردی و اجتماعی دین است.

آسیب‌های اجتماعی بحث و مطالعه درباره‌ی علل بیماری و عوارض و علائم غیر عادی است، که درمباحث اجتماعی اختلال‌ها، بی‌نظمی‌ها و نابسامانی‌های اجتماعی را با سه هدف عمده‌ی زیر بررسی می‌کند:

۱. مطالعه و شناخت آسیب‌ها و علل پیدایش آن
۲. پیشگیری از وقوع انواع انحرافات در جامعه با هدف بهسازی محیط زندگی جمعی

۳. بیان انواع انحرافات با بکارگیری روشهای علمی و استفاده از شیوه‌های مناسب.

بنابراین، مباحث آسیب‌شناسی اجتماعی با هدف تشکیل و تأمین سه گانه شناسایی، تشخیص و پیشگیری یا درمان صورت می‌گیرد که در فرآیند آن ارائه پیشنهاد و راه‌حل‌ها مناسب برای رفع افات و آسیب‌های اجتماعی و دفع آسیب‌های محتماست.

بعد از تحولات رنسانس در اروپا علوم انسانی با شاخه‌های متعددی همچون جامعه‌شناسی به مرور زمان شکل گرفت و پدید آمدند.

از آن زمان به بعد بود که علت‌یابی آسیب‌ها و انحرافات شکل آکادمیک به خود گرفت و اندیشمندان و متفکران درباره‌ی علل و عوامل اختلال در نظم و نظام جامعه به ارائه‌ی نظرات و ایده‌های خود پرداختند.

هم اکنون رشته جامعه‌شناسی با گرایش‌های متعدد علوم دارشناسایی وضعیت جامعه در حالتهای گوناگون است از همین روست که شاخه "جامعه‌شناسی انحرافات" سعی در شناسایی حالات بیمارگونه جامعه دارد تا با این شناخت به درمان آسیب‌هایی بپردازد که جامعه را از مسیر تعادل خارج می‌سازد.

بدون تردید اکثر نظریه پردازان این رشته علمی (آسیب‌شناسی اجتماعی) متفکران غربی می‌باشند که تئوری‌ها و نظرات آنان همواره مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گرفته است.

آن چه زمینه انتخاب این موضوع را پدید آورد، طرح این سؤال بود که آیا شخصیت‌های اسلامی نیز به انحرافات و آسیب‌هایی که تعادل جامعه را مختل می‌نماید، توجه داشته‌اند.

حضرت علی علیه السلام به عنوان یکی از چهره‌های تابناک و برجسته است که سخنان رسا و جاودانه‌ای را از خود عرضه داشته‌اند که ذهن هر انسان متفکر و آزاده‌ای را چه مسلمان و چه غیر مسلمان را به خود مشغول می‌دارد. بی‌شک هر جا سخن از عدل و عدالت و داد، به میان می‌آید امام علی (ع) به عنوان یک شاخص بزرگ مطرح می‌شود. همچنین در زمینه‌ی علم، عرفان، عقل و... نیز ایشان سرآمد هستند. سخنان امیرالمؤمنین علی (ع) در گنجینه‌ای به نام هیچ البلاغه گرد آمده است که پس از قرآن کریم دومین سرچشمه زلال راه را در دمارف الهی است. این کتاب، نمونه و بیانگر حکومت علوی عنی حکومت سلیم و فضیلت است.

بر همین اساس، موضوع "بررسی آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی" انتخاب گردید تا شاید راهگشایی باشد برای دستیابی به علوم اسلامی که همواره مورد تاکید و سفارش رهبر انقلاب بوده است. "امام خمینی ره" در همین خصوص می‌فرمایند بر شما جوانان مسلمان، از شماست که در تحقیق و بررسی حقایق اسلام در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... اصالت‌های اسلامی را در نظر گرفته و امتیازاتی که اسلام را از مکتب‌های دیگر جدا می‌سازد فراموش نکنیم.

بطور کلی در بررسی و تحقیق پیرامون آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی همواره به تئوری‌ها و نظرات اندیشمندان و جامعه‌شناسان غربی بر می‌خوریم که سعی در ارائه تعاریف مشخصی از انواع آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی داشته‌اند و به بررسی چگونگی ایجاد و شکل‌گیری آنها پرداخته و نهایتاً راهکارهایی برای جلوگیری و مبارزه با این آسیب‌ها ارائه داده‌اند. آنان

کوشیده اند تا عواملی که باعث ناهمگونی و مانع ایجاد نظم اجتماعی گردیده را شناسایی نموده و به رفع آن‌ها اهتمام ورزند.

بدون شک انحرافات باعث فرسوده شدن و تحلیل رفتن تدریجی نیروی لازم برای شکوفایی و تجدید حیات جامعه می‌گردد، لذا بررسی و شناسایی و پیشگیری از آن یک عامل مهم در راه پیشرفت هر جامعه است.

آسیب شناسی اجتماعی: آسیب شناسی اجتماعی مفهوم جدیدی است که از علو ریزی گرفته شده است و مبتنی بر نشانه‌هایی است که دانشمندان بین بیماری‌های عضوی و انحرافات اجتماعی قائل می‌شوند.

هم چنین در پزشکی دیگر از آسیب شناسی چنین آمده است: آسیب شناسی عبارت است از مطالعه‌ی بنیان کارکردهای نابسامان در علوم پزشکی به بیان دیگر مطالعه‌ی فرآیندها و علل امراض است.

البته همانطور که گاهی تشخیص دقیق مرض و تعیین فصل ممیز آن با تندرستی کاری است دشوار، به همان نحو جامعه شناسی که این اصطلاح را بکار گرفته و آسیب شناسی اجتماعی را عنوان کرده است در معرض وضعیت بهنجار و مطلوب حیات اجتماعی و معیشتی که انحراف از آن آسیب تلقی می‌شود، با دشواری‌هایی مواجه خواهد بود. بنابراین آسیب شناسی اجتماعی عبارت است از مطالعه‌ی نابسامانی و اختلال و عدم هماهنگی و تعادل در کارکردهای مربوط به کالبد حیات اجتماعی از آنجا آشکار است که اصطلاح آسیب شناسی، از دیدگاهی کارکردی، از علوم زیست شناختی به عاریت گرفته شده است.